

(א) [גדרים ל:ב, ג] [ומה פה: ע"ש: א] [במכות ט:]; (ד) ימות ס': ע"ש; (ה) ע"י רש"י געין ל': ד"ה והלמח והר"ן גדרים נד': ד"ה איתמר טעם דקראל נחמני; (ו) [קדושין מט:]; (ז) ירכייה לן; (ח) [יהושע א:ט] וייקרא טו;

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמעון בדהרוקן. כ"ב ע"י צניזובין דף מא ע"ב; (ב) רש"י ד"ה וכתיב וכו' כרמיכם ותאניכם ויחיים: (ג) ד"ה אין אני וכו' משכני (במוט) מו"מ וי"צ ס"א בתורה:

לעזי רש"י

שיינ"ש. מונגה. בונמלא"ן [בר"ץ מלני"ט]. הנקח.

מוסף רש"י

סימן לעבירה הדרוקן. פנימן של עברי עבירה מוריקון [יבמות ט]. סימן לגבות הרוח עבירה. עניות דמורה, דאניה טמה על גפי הויה, דמחין גסותו אין משמש כל כתיב ואין מחור על שמועטו (קדושין טט).

דאכלן ולא עבדן. ונמלא שגולות את בעליהן ועוד מתוך שגולומדות במאכל ובמשמה גרמות לצעלים לגזול: **וכסיב**. זההיא פרשה צנזואת עמוס הכימי אתכם בשדפון וסיפיה דקראל כרמיכם (ו) ויחיים יאכל הגזם וכתיב ביואל ימר הגזם דמשמע שהגזם אינו אללא תחלת מכה ואחרייה באים ארבה וחסיל אלמא גובאי עולה בעון גזל וכיון דמיני גובאי עוליך רעב הוה וכיון דהרעב הוה כתיב דישעיה ויגזור על ימיך ורעב וגו' וסיפיה דקראל איש צגר זרועו יאכלו: **עינוי הדין**. שמאחרין דיינין לדוגו ולא לשם שמים אללא לאחר שהוצרכ להן הדין משהין אותו: **עווס** **הדין**. שמעומין אותו מוידין: **קלקול** **הדין**. שלא היו ממויךין צו לעיין כל דרכן ונתקלקל מאליו: **חרב וביזה רבה נו'**. דכתיב נקס ברית ואין ברית אללא מורה דכתיב אם לא בריתי יומנס ויליהו (ו) והגית צו יומנס ויליהו (ז) וכתיב חרב ועל ידי חרב דהיינו משלמת גירוי מלחמה הביזה צאה וכתיב ושלמתי דבר הרי דבר וכתיב צשצרי לכס מטעו לחס הרי צזורה וכתיב

צסוף כל הקללות יען וציען צמשפטי מנסו הרי עינוי ועיוות וקלקול בכלל: **שצועס שוא'**. כל המשנה את הדוע בעון על האיש שהוא אשה. שצועת שקר שאין בדאיותו ניכרת ומאמין שקר לצדיות: **והדריס משמומין**. מאין עובר: **אלא צאלה**. ויש צמשמע צין שוא צין שקר וכתיב בשצועת שקר וחללת ובצבת ובחילול השס כתיב חילול וגמרינן משצועה: **חילול השס**. אדם גדול צצני אדם למדיס הימנו ואינו מזהר צמעשיו נמלאו הקטנים מזולתי צמורה על ידו ואומרים זהו מצין שאין ממש צמורה ובצמלות ונמלא השס מתחלל נעשה דצרו חוליך: **אין אני שוקן**. מורצן הביט צמשמע שאין משכני (א) צמוכס: **כי אם כל הסועצות**. צפרשת עריות כתיב: **ונתסי אם פגריס על פגרי גלוליכס**.

דהיינו ע"ז וכתיב צתריה ואתכס אזרה צגויס וכתיב (ט) ושמנו עליה אויביכס היושציס צה הרי שהס גוליך ואויביהס יושצין צמקומן: **שצטוסיס**. שמיטין: **ואחס צאריך אויביכס**. ולעיל מיניה כתיב ושמנו עליה אויביכס: **לא ישמה**. הרי צרות וגזירות ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחס הרי צונקין ואיכס נענין בעון מה כי כלו חנף ומרע וכל פה דוצר נבלה. ועוד ידו נטויה לשון ועד כל שנמותי של אדם שהן ע' שנה יד הדין נטויה עליו לצטל וכיומיו בעון זה: **הכל יודעיך נו'**. ולא הוצרך לאדם לפרש למה נכנסה והמנצל פיו צכך אפילו כו': **שחה עמוקה**. מוכנת לפי זרות למי שפיו זרה: **זעוס ה' יפול סס**. ועס של הקצ"ה הוא שורה סס אלל פי זרות. היושצ אללו ושומע קרוי זעומו של

הקצ"ה: **הממרק עלמו**. מפנה לצו לכך. ממרק עלמו משאר עסקיס להמעסק צעצירות: **סמרוק צרע**. הממרק צרע: **הדרוקן**. חולי הוא: **של עצירה עצה**. הצאה צשציל עצירה עצה. צצרו מתקשה ועצ וכפוח בעוצי: **ספוח**. שיינ"ש נפוח עורו על צצרו ומיס צינתייס ונראה כוכוכית וכך מתוכו: דק. צצרו דק וכחוש: **מי מפיס**. מי מטיל גורל להצחין ולהודיע שאינו של עצירה עכשיו יאמרו עלי שעצמתי על דת ואין הכל יודעיך צג' סימניס שאלמרכו ופעמייס שמשחנין: **ידענא ציה**. שמתמת רעצ צא לו ואין צריך לחשדו: **והא צרא דאמר**. כלומר למה חס צו והא לא הרעיב את עלמו מדקאמר ידענא ציה צנחמני מכלל דהמרעיב עלמו רע צעיניו. ואי משוס שהיה משהיה נקציו ואמרינן צצכורות (דף מד: ג) צוזה רצה הדרוקן רצה שעל שהיית נקציס הוא צא: **הא איבו אמר נפישי קעילי קדר**. רצים הרוגי נקציס ממומתי הדרוקן של רעצ. קדר לשון קדרה על סס ששופך כקדרה: **דאנסי ליה רצנן צעינייה**. התלמדיס הקצועיס להס עת לפניו צונסין אותו להשהות נקציו: **סימן לגסוס הכוח עניוס**. צפרק האיש מקדש (קדושין דף מט:) מפרש מאי עניות עניות דמורה: **אסכרה**. חולי המתחיל צמעייס וגומר צגרון הנקרא צונמלא"ן:

במה מדליקין פרק שני שבת

לג.

תורה אור השלם

1 הכימי אתכם בשדפון ובר"קון הרבות גויתיכם וברמיכם ותאניכם ויחיים יאכל הגזם ולא שבתם עדי נאמן יי: עמוס ד ט 2 יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ויתר הילק אכל הקסיל: יואל א ד

3 ויגור על ימין ורעב ויאכל על שמאלו ולא שבעו איש בשר ורעו יאכלו: ישעיהו ט טי 4 והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם אל עריבם ותשחיתו דבר בתוכםם ותתנם ביד אויבי: ויקרא כו כה 5 כה אמר יי אם לא בריתי יומנס וקללה חקות שמים וארץ לא שמתיה:

יחסינו לה כה 6 בשבירי לבס מטעו להס ואפו עשר נשים לתומכס בחגור ארדו והשיבו לחמכס במשקל ואבלתם ולא תשבעו: ויקרא כו כז 7 והארץ תעוב מיום ותריך את שבתותיה קהשעה מהס וחס ירצו את עונם יען וביען במשפטי מאסו ואת חקתי יגלה נפשו:

ויקרא כו מג 8 ואם בצלה לא תחטיו לי והלבתכם עמי קרי:

ויקרא כו כב 9 והשלחתי בכס את חות השדה ושכלה אתכס והבריחה את בדתכס והמטייה אתכם ונשמו דרביכס: ויקרא כו כב 10 ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלקיך אני יי:

ויקרא יט יב 11 ולא תחללו את שם קדשי וקדושותי בתוך בני ישראל אני יי מקדשכם:

ויקרא כב לב 12 ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מהחלליה מות ימות כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה תנפש ההוא מקרב עמיה:

שמות לא ד 13 ולא תחניפו את הארץ אשר אתכם בה כי יחס הוא יתנוף את הארץ ולא ירץ לא יכפר לכם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו:

במדבר לה לג

14 כי את כל התועבת האלו עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמאו את הארץ: ויקרא יח כו 15 ותשא את הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את ישיביה: ויקרא יח כה

16 ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם: ויקרא יח כח 17 והשמדתי את במתיכם והברתי את חנניכםם ותתתי את פגריכם על פגרי גלוליכס ונגעלה נפשי אתכם: ויקרא כו ל 18 ותתתי את עיריכם ידבה והשמותיה את מקדשיכם ולא אריח בריח נחחכם: ויקרא כו לא 19 ואתכם אנהר בגוים והריקתי אתריכם חרב והיתה ארצכם שקמה ועיריכם יהיו חרבה:

ויקרא כו לג 20 אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השעה ואתם ארץ איביכםם אז ומרע וכל פה דבר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה על גפי הויה דמחין גסותו אין משמש כל כתיב ואין מחור על שמועטו (קדושין דף מט:) מפרש מאי עניות עניות דמורה: **אסכרה**. חולי המתחיל צמעייס וגומר צגרון הנקרא צונמלא"ן:

דאכלן ולא עבדן. ונמלא שגולות את בעליהן ועוד מתוך שגולומדות במאכל ובמשמה גרמות לצעלים לגזול: **וכסיב**. זההיא פרשה צנזואת עמוס הכימי אתכם בשדפון וסיפיה דקראל כרמיכם (ו) ויחיים יאכל הגזם וכתיב ביואל ימר הגזם דמשמע שהגזם אינו אללא תחלת מכה ואחרייה באים ארבה וחסיל אלמא גובאי עוליך רעב הוה וכיון דהרעב הוה כתיב דישעיה ויגזור על ימיך ורעב וגו' וסיפיה דקראל איש צגר זרועו יאכלו: **עינוי הדין**. שמאחרין דיינין לדוגו ולא לשם שמים אללא לאחר שהוצרכ להן הדין משהין אותו: **עווס** **הדין**. שמעומין אותו מוידין: **קלקול** **הדין**. שלא היו ממויךין צו לעיין כל דרכן ונתקלקל מאליו: **חרב וביזה רבה נו'**. דכתיב נקס ברית ואין ברית אללא מורה דכתיב אם לא בריתי יומנס ויליהו (ו) והגית צו יומנס ויליהו (ז) וכתיב חרב ועל ידי חרב דהיינו משלמת גירוי מלחמה הביזה צאה וכתיב ושלמתי דבר הרי דבר וכתיב צשצרי לכס מטעו לחס הרי צזורה וכתיב

צסוף כל הקללות יען וציען צמשפטי מאסו: **בעון שבוועת שוא ושבוועת שקר** וחילול השם וחילול שבת היה רעה רבה ובהמה כלה ובני אדם מתמעטין והדרכים משתוממין שנא' **8 ואם באלה לא תוסרו לי אל תקרי באלה אלא באלה וכתיב** **9** והשלחתי בכס את חית השדה וגו' **וכתיב** בשבוועת שקר **10** ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך ובחלול השם כתיב **11** ולא תחללו את שם קדשי ובחלול שבת כתיב **12** מחלליה מות יומת ויליף חילול חילול משבוועת שקר: **בעון** **13** שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכיניה מסתלקת מישראל שנאמר **13** ולא תחניפו וגו' ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה הא אתם מטמאים אותה אינכם יושבים בה ואינו שוכן בתוכה: **בעון** גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם ומגלין אותן ובאין אחרים ויושבין במקומן שנאמר **14** כי את כל התועבות האלו עשו אנשי הארץ וגו' **וכתיב** **15** ותטמאו הארץ ואפקוד עונה עליה וגו' **וכתיב** **16** ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה ובעבודת כוכבים כתיב **17** נתתיה את פגריכם וגו' **וכתיב** **18** והשמותי את מקדשיכם וגו' **19** ואתכם אזרה בגוים בשמיטין וביובלות כתיב **20** אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויביכם וגו' **וכתיב** **21** כל ימי השמה תשובות: **בעון** נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות ובחורוי שונאי ישראל מתים יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין שנא' **22** על כן על בחוריו לא ישמה ה' ואת יתומיו [ואת] **(ו)** אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה מאי **א** ועוד ידו נטויה א"ר חנן בר רבא הכל יודעיך כלה למה נכנסה לחופה אלא כל המנבל פיו אפי' חותמין עליו גזר דין של שבעים שנה למובה הופכין עליו לרעה אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא כל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם שנאמר **23** שוחה עמוקה פי זרות רב נחמן בר יצחק אמר אף שומע ושותק שנאמר **23** זעום ה' יפול שם אמר רב אושעיא כל הממרק עצמו לעבירה חבורות ופצעין יוצאין בו שנאמר **24** חבורות פצעו תמרוק ברעו ולא עוד אלא שגדון בהדרוקן **(ה)** שנאמר **24** ומכות חדרי בטן אמר רב נחמן בר יצחק **(ז)** סימן לעבירה הדרוקן ת"ר ג' מיני הדרוקן הן של עבירה עבה ושל רעב תפוח ושל כשפים דק שמואל הקטן חש ביה אמר רבש"ע מי מפיס איתסי אביי חש ביה אמר רבא ידענא ביה **(ח)** בנחמני דמכפיך נפשיה רבא חש ביה והא רבא הוא דאמר נפישי קמילי קדר מנפיחי כפן שאני רבא דאנסי ליה רבנן בעידיניה בעל כורחיה ת"ר ד' סימנין הן סימן לעבירה הדרוקן סימן לשנאת חנם ירקון סימן **ה** לגסות הרוח עניות סימן ללה"ר אסכרה ת"ר אסכרה באה לעולם על

על **22** על כן בחוריו לא ישמה אדני ואת יתמיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דבר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה על גפי הויה דמחין גסותו אין משמש כל כתיב ואין מחור על שמועטו (קדושין דף מט:) מפרש מאי עניות עניות דמורה: **אסכרה**. חולי המתחיל צמעייס וגומר צגרון הנקרא צונמלא"ן:

^[1] השבת הארץ והרצת את שבתתיה: ויקרא כו לו 21 כל ימי השעה תשבת את אשר לא שבתה בשבתמיכם בשבתכם עליה: ויקרא כו לה 22 על כן בחוריו לא ישמה אדני ואת יתמיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דבר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה: ישעיהו ט טו 23 שוחה עמוקה פי זרות זעום יי יפל שם: משלי כב יד 24 תברות פצעו תמרוק ברעו ומכות חרירי בקין משלי כ ל

במה מדליקין פרק שני שבת

לד.

עין משפט
נר מצוה

ואים לנו לערא לאקופי. שהיה אותו שוק שהספק צו מקום מעבר העיר לריבים והכנסים לא היו יכולין ליכנס שם מפני טומאה ואליך להקיף דרך אחר ארוך: **אינא דידע דאיסחוק עהרה.** זהאי שוק מימני שלא היה בית הקצרות גמור ולא יתן לפנותו: **לאן קיזן בן זלוי.** שתלן ועקרן לאחר גידולן: **מורמסי מרומה.** הכניכות לשמרן בטרהרה. וגם הוא היה כהן כדלמרנין **ש** [בתוספתא דפרה] (פ"ג) אס מה שעשו ידי שכמתי: **עזד איבו נמי הכי.** היה מןקץ תורמסין ומשליקן שם ונעשה נס וקף המת במקום שהוא שם וזיינו למקום הקצר הכי מפרש בפסיקתא דפרשת העומר וצסדר זרעים ירושלמי: **היית.** במעמד: **ונמנית.** הסכמת לדעתנו להיות מן המנין: **מפרכסו וז אס וז.** את שער חצרמה להיות נאה: **גזז מעלמוס.** כמת שרקב צשור ונפל ומלומין ותצירות. **במתני' עס השכה.** שאס ימחר להזכירס מצעד יוס יפסעו וילמרו עדיין יש שהות: **עשרספ.** פירות האילן לקעודם שנת. שאף אכילת עראי של שנת קובעת למעשר כדלמרנין במסכת זילה (דף לד): **שצט עוגג אקירי מכל שהוא היו עוגג:** **ערכסו.** ערוצי ש תחומין ותצירות. והני מרי שייכי למימרינהו בלשון שאלה דשמא כבר עשו אזל כבר לא שייך הדלקתם דדבר הנראה לעין הוא: **ספק חשכה.** כגון צין השמשות אין מעשרין את הודאי דמיקון מעליא הוצו לע"ג שצות בעלמא היא קסבר גזזא על השבות אף על צה"שמי: **ואין מונילן אס הלגים.** דהוי נמי שצות כדלמרנין במסכת זילה (דף יח). דנראה כמתקן כלי: **ואין מדליקין אס הנרות.** כ"ש דספיקא דלורייתא היא וזו ואין לריך לומר וז קמני: **אזל מעשרין אס הומאי.** דלא דמי למתקן דרוב עינה מעשרין הן: **ומערבין.** עירוב. ובגמרא פריך הא תנן לעיל עס חשכה ערכסו מקמי זליהו ספק: **וטומנין אס החמין.** ונתנן בקופה של מוכין להיות חומס משתמר בהן אזל משחשכה ודאי אין טומנין בהן כדמפרש בגמ': **גבו' עס חשכה.** מצעד יוס הוא ויש שהות לעשר ולערב **ה**: **עירובי תחומין.** מיקון מעליא דאכסויה צנן תחומין אקראי ופאפי' למתן דלמר תחומין דרבנן כדלמרנין בעירובין (דף נא). ילפינן מקום ממוקס ומקום מניסה כו'. אזל עירובי חרות חומרא בעלמא הוא ולא מיקי שציתה מעלייתא וספקא דצין השמשות שפיר דמי: צין השמשות קוניה עירוב שהוא תחילת קדושת היום: **נאלל.** שאכלו כלב או אדם: **עירב עליו מצעוד יוס.** היה עירוב

עבד איהו נמי הכי. מפר"ט כמו יעקב אבינו ומיקן מילתא: **כל היבא דהוה קשי מהריה.** כדליתא בגדה צפרק האשה (דף טא. וס) דתניא אמר רבי יוסי בן שאול מעשה בסלע שהיו מחזיקין זה טומאה כו' אמר להו הציאו לי סדינין הציאו לו ושראן צמים ופרסו עליו מקום טומאה לת"מ מקום טהרה נגזו: **לא קשיא באן בעירובי תחומין כו'.** נראה לר"מ כפירוש הקונטרס דבעירובי תחומין מממרינן משום דאית להו סודא מן המקרא וכן פ"ח וכן יש צירוש למי"ב וכן משמע צפרק מי שהזליאורו (עירובין דף מו: וס) גזי הא דקאמר הלכה כדברי המיקל בעירובי רב פפא אמר אליטריך קד"ח ה"מ עירובי חרות אזל בעירובי תחומין אימא לא ומעיקרא היה מפרש ר"מ דעירובי חרות ממירי טפי לאשן מערביין אלא צפת כדמשמע צפרק הדך (סא דף עב:) ובחלוץ (סא דף פא. וס) אזל בעירובי תחומין מערביין ככל דבר חוץ ממניס ומלא **ו** ואין נראה דאס ר"מ ס"ל דתחומין דלורייתא צפרק ככל מערביין (סא לה). ופאפי' אית ליה (שדדט) דעירובי חרות צפת ובעירובי תחומין מערביין ככל דבר דלא אשכחן דפליג ר"מ אסתם משנה דככל מערביין וטעמא דמקילי בתחומיים דלא צעי פת משום דאין מערביין אלא לדבר מלאה: **נאכל עירובי משחשכה.** לאו דווקא וה"ה לא נאכל: **שניהם קנו עירוב.** פירש צקונטרס דרבה פייש בעירובי תחומין וכן משמע בלשון לא וערב"ה ואע"פ דספק חשכה אין מערביין עירובי תחומין ה"מ לכתחילה אזל דיעבד כשר כו' יוסי דלמר (עירובין פ"ג דף לה). ספק עירוב כשר וקשה לרשב"א דר' יוסי לית ליה חסס גזי נפל עליו גל או נשרף או תרומה ונטמאה' ספק עירוב [סכין] אלא משום חוק' כדתינא חסס דהדיא (דף נז). כינל אמר רבי יוסי ספק עירוב כשר כו' אזל בספק כי הכא שהניחו צין השמשות או נאכל צין השמשות לא מכשר ומפרי"ט דהכא מיייר בעירובי חרות' וכן פרי"ט וכן מוכח בסוף הדך (סא דף עו). ואל' אשכחן נמי דלאו חוץ לעיר קאמר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פא. וס): **רבי**

עבד איהו נמי הכי. מפר"ט כמו יעקב אבינו ומיקן מילתא: **כל היבא דהוה קשי מהריה.** כדליתא בגדה צפרק האשה (דף טא. וס) דתניא אמר רבי יוסי בן שאול מעשה בסלע שהיו מחזיקין זה טומאה כו' אמר להו הציאו לי סדינין הציאו לו ושראן צמים ופרסו עליו מקום טומאה לת"מ מקום טהרה נגזו: **לא קשיא באן בעירובי תחומין כו'.** נראה לר"מ כפירוש הקונטרס דבעירובי תחומין מממרינן משום דאית להו סודא מן המקרא וכן פ"ח וכן יש צירוש למי"ב וכן משמע צפרק מי שהזליאורו (עירובין דף מו: וס) גזי הא דקאמר הלכה כדברי המיקל בעירובי רב פפא אמר אליטריך קד"ח ה"מ עירובי חרות אזל בעירובי תחומין אימא לא ומעיקרא היה מפרש ר"מ דעירובי חרות ממירי טפי לאשן מערביין אלא צפת כדמשמע צפרק הדך (סא דף עב:) ובחלוץ (סא דף פא. וס) אזל בעירובי תחומין מערביין ככל דבר חוץ ממניס ומלא **ו** ואין נראה דאס ר"מ ס"ל דתחומין דלורייתא צפרק ככל מערביין (סא לה). ופאפי' אית ליה (שדדט) דעירובי חרות צפת ובעירובי תחומין מערביין ככל דבר דלא אשכחן דפליג ר"מ אסתם משנה דככל מערביין וטעמא דמקילי בתחומיים דלא צעי פת משום דאין מערביין אלא לדבר מלאה: **נאכל עירובי משחשכה.** לאו דווקא וה"ה לא נאכל: **שניהם קנו עירוב.** פירש צקונטרס דרבה פייש בעירובי תחומין וכן משמע בלשון לא וערב"ה ואע"פ דספק חשכה אין מערביין עירובי תחומין ה"מ לכתחילה אזל דיעבד כשר כו' יוסי דלמר (עירובין פ"ג דף לה). ספק עירוב כשר וקשה לרשב"א דר' יוסי לית ליה חסס גזי נפל עליו גל או נשרף או תרומה ונטמאה' ספק עירוב [סכין] אלא משום חוק' כדתינא חסס דהדיא (דף נז). כינל אמר רבי יוסי ספק עירוב כשר כו' אזל בספק כי הכא שהניחו צין השמשות או נאכל צין השמשות לא מכשר ומפרי"ט דהכא מיייר בעירובי חרות' וכן פרי"ט וכן מוכח בסוף הדך (סא דף עו). ואל' אשכחן נמי דלאו חוץ לעיר קאמר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פא. וס): **רבי**

עבד איהו נמי הכי. מפר"ט כמו יעקב אבינו ומיקן מילתא: **כל היבא דהוה קשי מהריה.** כדליתא בגדה צפרק האשה (דף טא. וס) דתניא אמר רבי יוסי בן שאול מעשה בסלע שהיו מחזיקין זה טומאה כו' אמר להו הציאו לי סדינין הציאו לו ושראן צמים ופרסו עליו מקום טומאה לת"מ מקום טהרה נגזו: **לא קשיא באן בעירובי תחומין כו'.** נראה לר"מ כפירוש הקונטרס דבעירובי תחומין מממרינן משום דאית להו סודא מן המקרא וכן פ"ח וכן יש צירוש למי"ב וכן משמע צפרק מי שהזליאורו (עירובין דף מו: וס) גזי הא דקאמר הלכה כדברי המיקל בעירובי רב פפא אמר אליטריך קד"ח ה"מ עירובי חרות אזל בעירובי תחומין אימא לא ומעיקרא היה מפרש ר"מ דעירובי חרות ממירי טפי לאשן מערביין אלא צפת כדמשמע צפרק הדך (סא דף עב:) ובחלוץ (סא דף פא. וס) אזל בעירובי תחומין מערביין ככל דבר חוץ ממניס ומלא **ו** ואין נראה דאס ר"מ ס"ל דתחומין דלורייתא צפרק ככל מערביין (סא לה). ופאפי' אית ליה (שדדט) דעירובי חרות צפת ובעירובי תחומין מערביין ככל דבר דלא אשכחן דפליג ר"מ אסתם משנה דככל מערביין וטעמא דמקילי בתחומיים דלא צעי פת משום דאין מערביין אלא לדבר מלאה: **נאכל עירובי משחשכה.** לאו דווקא וה"ה לא נאכל: **שניהם קנו עירוב.** פירש צקונטרס דרבה פייש בעירובי תחומין וכן משמע בלשון לא וערב"ה ואע"פ דספק חשכה אין מערביין עירובי תחומין ה"מ לכתחילה אזל דיעבד כשר כו' יוסי דלמר (עירובין פ"ג דף לה). ספק עירוב כשר וקשה לרשב"א דר' יוסי לית ליה חסס גזי נפל עליו גל או נשרף או תרומה ונטמאה' ספק עירוב [סכין] אלא משום חוק' כדתינא חסס דהדיא (דף נז). כינל אמר רבי יוסי ספק עירוב כשר כו' אזל בספק כי הכא שהניחו צין השמשות או נאכל צין השמשות לא מכשר ומפרי"ט דהכא מיייר בעירובי חרות' וכן פרי"ט וכן מוכח בסוף הדך (סא דף עו). ואל' אשכחן נמי דלאו חוץ לעיר קאמר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פא. וס): **רבי**

עבד איהו נמי הכי. מפר"ט כמו יעקב אבינו ומיקן מילתא: **כל היבא דהוה קשי מהריה.** כדליתא בגדה צפרק האשה (דף טא. וס) דתניא אמר רבי יוסי בן שאול מעשה בסלע שהיו מחזיקין זה טומאה כו' אמר להו הציאו לי סדינין הציאו לו ושראן צמים ופרסו עליו מקום טומאה לת"מ מקום טהרה נגזו: **לא קשיא באן בעירובי תחומין כו'.** נראה לר"מ כפירוש הקונטרס דבעירובי תחומין מממרינן משום דאית להו סודא מן המקרא וכן פ"ח וכן יש צירוש למי"ב וכן משמע צפרק מי שהזליאורו (עירובין דף מו: וס) גזי הא דקאמר הלכה כדברי המיקל בעירובי רב פפא אמר אליטריך קד"ח ה"מ עירובי חרות אזל בעירובי תחומין אימא לא ומעיקרא היה מפרש ר"מ דעירובי חרות ממירי טפי לאשן מערביין אלא צפת כדמשמע צפרק הדך (סא דף עב:) ובחלוץ (סא דף פא. וס) אזל בעירובי תחומין מערביין ככל דבר חוץ ממניס ומלא **ו** ואין נראה דאס ר"מ ס"ל דתחומין דלורייתא צפרק ככל מערביין (סא לה). ופאפי' אית ליה (שדדט) דעירובי חרות צפת ובעירובי תחומין מערביין ככל דבר דלא אשכחן דפליג ר"מ אסתם משנה דככל מערביין וטעמא דמקילי בתחומיים דלא צעי פת משום דאין מערביין אלא לדבר מלאה: **נאכל עירובי משחשכה.** לאו דווקא וה"ה לא נאכל: **שניהם קנו עירוב.** פירש צקונטרס דרבה פייש בעירובי תחומין וכן משמע בלשון לא וערב"ה ואע"פ דספק חשכה אין מערביין עירובי תחומין ה"מ לכתחילה אזל דיעבד כשר כו' יוסי דלמר (עירובין פ"ג דף לה). ספק עירוב כשר וקשה לרשב"א דר' יוסי לית ליה חסס גזי נפל עליו גל או נשרף או תרומה ונטמאה' ספק עירוב [סכין] אלא משום חוק' כדתינא חסס דהדיא (דף נז). כינל אמר רבי יוסי ספק עירוב כשר כו' אזל בספק כי הכא שהניחו צין השמשות או נאכל צין השמשות לא מכשר ומפרי"ט דהכא מיייר בעירובי חרות' וכן פרי"ט וכן מוכח בסוף הדך (סא דף עו). ואל' אשכחן נמי דלאו חוץ לעיר קאמר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פא. וס): **רבי**

עבד איהו נמי הכי. מפר"ט כמו יעקב אבינו ומיקן מילתא: **כל היבא דהוה קשי מהריה.** כדליתא בגדה צפרק האשה (דף טא. וס) דתניא אמר רבי יוסי בן שאול מעשה בסלע שהיו מחזיקין זה טומאה כו' אמר להו הציאו לי סדינין הציאו לו ושראן צמים ופרסו עליו מקום טומאה לת"מ מקום טהרה נגזו: **לא קשיא באן בעירובי תחומין כו'.** נראה לר"מ כפירוש הקונטרס דבעירובי תחומין מממרינן משום דאית להו סודא מן המקרא וכן פ"ח וכן יש צירוש למי"ב וכן משמע צפרק מי שהזליאורו (עירובין דף מו: וס) גזי הא דקאמר הלכה כדברי המיקל בעירובי רב פפא אמר אליטריך קד"ח ה"מ עירובי חרות אזל בעירובי תחומין אימא לא ומעיקרא היה מפרש ר"מ דעירובי חרות ממירי טפי לאשן מערביין אלא צפת כדמשמע צפרק הדך (סא דף עב:) ובחלוץ (סא דף פא. וס) אזל בעירובי תחומין מערביין ככל דבר חוץ ממניס ומלא **ו** ואין נראה דאס ר"מ ס"ל דתחומין דלורייתא צפרק ככל מערביין (סא לה). ופאפי' אית ליה (שדדט) דעירובי חרות צפת ובעירובי תחומין מערביין ככל דבר דלא אשכחן דפליג ר"מ אסתם משנה דככל מערביין וטעמא דמקילי בתחומיים דלא צעי פת משום דאין מערביין אלא לדבר מלאה: **נאכל עירובי משחשכה.** לאו דווקא וה"ה לא נאכל: **שניהם קנו עירוב.** פירש צקונטרס דרבה פייש בעירובי תחומין וכן משמע בלשון לא וערב"ה ואע"פ דספק חשכה אין מערביין עירובי תחומין ה"מ לכתחילה אזל דיעבד כשר כו' יוסי דלמר (עירובין פ"ג דף לה). ספק עירוב כשר וקשה לרשב"א דר' יוסי לית ליה חסס גזי נפל עליו גל או נשרף או תרומה ונטמאה' ספק עירוב [סכין] אלא משום חוק' כדתינא חסס דהדיא (דף נז). כינל אמר רבי יוסי ספק עירוב כשר כו' אזל בספק כי הכא שהניחו צין השמשות או נאכל צין השמשות לא מכשר ומפרי"ט דהכא מיייר בעירובי חרות' וכן פרי"ט וכן מוכח בסוף הדך (סא דף עו). ואל' אשכחן נמי דלאו חוץ לעיר קאמר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פא. וס): **רבי**

תורה אור השלם

1 ודעתנו כי שלום אהלך וקדושתך ורך ורא חקטא: אבות ה כד

הגהות הב"ה

(א) רש"י ד"ה עס חשכה וגו' ולכדן ספ"ד ואפי"ה מיה"ה באן בעירובי תחומין דעירובי תחומין מיקון מעליא הוא דלמסות:

גליון הש"ם

גמ' אמר רבא הווא סבא. ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ארבעה: שם טוהר כ"ב יוח. ע"י (מוס' ישיב) [ספר תוספת יוס הכיפוריס למתירס תיבין יוחלף ס"כ ע"י ע"א: שם טוהר חשיכה. ע"י ר"ה דף ט ע"א מוס' ד"ה ורבי"ט שם אבל בעשרין. ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ורבינא וביטין דף ו ע"א ע"א מוס' ד"ה ארבעה דרבנן כדלמרנין בעירובין (דף נא). ילפינן מקום ממוקס ומקום מניסה כו'. אזל עירובי חרות חומרא בעלמא הוא ולא מיקי שציתה מעלייתא וספקא דצין השמשות שפיר דמי: צין השמשות קוניה עירוב שהוא תחילת קדושת היום: **נאלל.** שאכלו כלב או אדם: **עירב עליו מצעוד יוס.** היה עירוב

מוסף רש"י

גל של עצמות. שמת, דלס עמת נעשה גל של עצמות: (סוטה דף ק) עשרתם. פירות שנאלל לתהם. ערבסם. עירובי חליות (ב"מ דף טו). שניהם קנו עירוב. משום דצין השמשות כקף הוא וספק דדנתיס להקל ועירוב מצדניהם הוא, לנבי האי שנאלל עירובי חליות השמשות משתיין ליה לילה לאמתיין כבר קנה עירוב, ולנבי האי שעירב עליו צין השמשות משתיין ליה יוס ועדיין הוא ליה שהות לקנות שציתה (עירובין עו.).

רבינו הגאון

מונתיין ג' דברים צריך אדם לומר בתוך כו'. ואסיקנא צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דנקבלו אינשי ביתיה מניה. מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנאמר ורא אלהים את האור כי טוב. ואוקמונן הא דתנן הכא עירבתם עם חשכה, הן עירובי תחומין, והא דתני בספא בספק חשיכה ומערבין וטומנין את החמין, עירובי חצרות. אמר רבה אמר לשנים צאו ועירבו: ע"י פ"י עירובי חצרות אחד עירב עליו מבע"י, ואחד עירב עליו בין השמשות, זה שעירב עליו מבע"י נאכל עירוב בין השמשות בין השמשות, נאכל עירוב משחשכה, שניהם קנו עירוב מה נפשך וכו', ואסיקנא בין השמשות ספק מן היום הוא ספק מן הלילה הוא ועירובי חצרות דרבנן וספק דבריהם להקל. ירושלמי הוא התימר בעירובי חצרות אבל בעירובי תחומין דבר תורה הן. וטומנין החמין. אמר רבא מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסף בדבר המוסף מבע"י גוריה שמא ירתיח, בבין השמשות [לא גורין, דבבין השמשות סתם קדירות רותחות הן].

ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ארבעה: שם טוהר כ"ב יוח. ע"י (מוס' ישיב)

[ספר תוספת יוס הכיפוריס למתירס תיבין יוחלף ס"כ ע"י ע"א: שם טוהר חשיכה. ע"י ר"ה דף ט ע"א מוס' ד"ה ורבי"ט שם אבל בעשרין. ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ורבינא וביטין דף ו ע"א ע"א מוס' ד"ה ארבעה דרבנן כדלמרנין בעירובין (דף נא). ילפינן מקום ממוקס ומקום מניסה כו'. אזל עירובי חרות חומרא בעלמא הוא ולא מיקי שציתה מעלייתא וספקא דצין השמשות שפיר דמי: צין השמשות קוניה עירוב שהוא תחילת קדושת היום: **נאלל.** שאכלו כלב או אדם: **עירב עליו מצעוד יוס.** היה עירוב

גליון הש"ם

גמ' אמר רבא הווא סבא. ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ארבעה: שם טוהר כ"ב יוח. ע"י (מוס' ישיב) [ספר תוספת יוס הכיפוריס למתירס תיבין יוחלף ס"כ ע"י ע"א: שם טוהר חשיכה. ע"י ר"ה דף ט ע"א מוס' ד"ה ורבי"ט שם אבל בעשרין. ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ורבינא וביטין דף ו ע"א ע"א מוס' ד"ה ארבעה דרבנן כדלמרנין בעירובין (דף נא). ילפינן מקום ממוקס ומקום מניסה כו'. אזל עירובי חרות חומרא בעלמא הוא ולא מיקי שציתה מעלייתא וספקא דצין השמשות שפיר דמי: צין השמשות קוניה עירוב שהוא תחילת קדושת היום: **נאלל.** שאכלו כלב או אדם: **עירב עליו מצעוד יוס.** היה עירוב

מוסף רש"י

גל של עצמות. שמת, דלס עמת נעשה גל של עצמות: (סוטה דף ק) עשרתם. פירות שנאלל לתהם. ערבסם. עירובי חליות (ב"מ דף טו). שניהם קנו עירוב. משום דצין השמשות כקף הוא וספק דדנתיס להקל ועירוב מצדניהם הוא, לנבי האי שנאלל עירובי חליות השמשות משתיין ליה לילה לאמתיין כבר קנה עירוב, ולנבי האי שעירב עליו צין השמשות משתיין ליה יוס ועדיין הוא ליה שהות לקנות שציתה (עירובין עו.).

רבינו הגאון

מונתיין ג' דברים צריך אדם לומר בתוך כו'. ואסיקנא צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דנקבלו אינשי ביתיה מניה. מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנאמר ורא אלהים את האור כי טוב. ואוקמונן הא דתנן הכא עירבתם עם חשכה, הן עירובי תחומין, והא דתני בספא בספק חשיכה ומערבין וטומנין את החמין, עירובי חצרות. אמר רבה אמר לשנים צאו ועירבו: ע"י פ"י עירובי חצרות אחד עירב עליו מבע"י, ואחד עירב עליו בין השמשות, זה שעירב עליו מבע"י נאכל עירוב בין השמשות בין השמשות, נאכל עירוב משחשכה, שניהם קנו עירוב מה נפשך וכו', ואסיקנא בין השמשות ספק מן היום הוא ספק מן הלילה הוא ועירובי חצרות דרבנן וספק דבריהם להקל. ירושלמי הוא התימר בעירובי חצרות אבל בעירובי תחומין דבר תורה הן. וטומנין החמין. אמר רבא מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסף בדבר המוסף מבע"י גוריה שמא ירתיח, בבין השמשות [לא גורין, דבבין השמשות סתם קדירות רותחות הן].

ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ארבעה: שם טוהר כ"ב יוח. ע"י (מוס' ישיב)

[ספר תוספת יוס הכיפוריס למתירס תיבין יוחלף ס"כ ע"י ע"א: שם טוהר חשיכה. ע"י ר"ה דף ט ע"א מוס' ד"ה ורבי"ט שם אבל בעשרין. ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ורבינא וביטין דף ו ע"א ע"א מוס' ד"ה ארבעה דרבנן כדלמרנין בעירובין (דף נא). ילפינן מקום ממוקס ומקום מניסה כו'. אזל עירובי חרות חומרא בעלמא הוא ולא מיקי שציתה מעלייתא וספקא דצין השמשות שפיר דמי: צין השמשות קוניה עירוב שהוא תחילת קדושת היום: **נאלל.** שאכלו כלב או אדם: **עירב עליו מצעוד יוס.** היה עירוב

גליון הש"ם

גמ' אמר רבא הווא סבא. ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ארבעה: שם טוהר כ"ב יוח. ע"י (מוס' ישיב) [ספר תוספת יוס הכיפוריס למתירס תיבין יוחלף ס"כ ע"י ע"א: שם טוהר חשיכה. ע"י ר"ה דף ט ע"א מוס' ד"ה ורבי"ט שם אבל בעשרין. ע"י חולין דף ו ע"א מוס' ד"ה ורבינא וביטין דף ו ע"א ע"א מוס' ד"ה ארבעה דרבנן כדלמרנין בעירובין (דף נא). ילפינן מקום ממוקס ומקום מניסה כו'. אזל עירובי חרות חומרא בעלמא הוא ולא מיקי שציתה מעלייתא וספקא דצין השמשות שפיר דמי: צין השמשות קוניה עירוב שהוא תחילת קדושת היום: **נאלל.** שאכלו כלב או אדם: **עירב עליו מצעוד יוס.** היה עירוב

מוסף רש"י

גל של עצמות. שמת, דלס עמת נעשה גל של עצמות: (סוטה דף ק) עשרתם. פירות שנאלל לתהם. ערבסם. עירובי חליות (ב"מ דף טו). שניהם קנו עירוב. משום דצין השמשות כקף הוא וספק דדנתיס להקל ועירוב מצדניהם הוא, לנבי האי שנאלל עירובי חליות השמשות משתיין ליה לילה לאמתיין כבר קנה עירוב, ולנבי האי שעירב עליו צין השמשות משתיין ליה יוס ועדיין הוא ליה שהות לקנות שציתה (עירובין עו.).

רבינו הגאון

מונתיין ג' דברים צריך אדם לומר בתוך כו'. ואסיקנא צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דנקבלו אינשי ביתיה מניה. מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנאמר ורא אלהים את האור כי טוב. ואוקמונן הא דתנן הכא עירבתם עם חשכה, הן עירובי תחומין, והא דתני בספא בספק חשיכה ומערבין וטומנין את החמין, עירובי חצרות. אמר רבה אמר לשנים צאו ועירבו: ע"י פ"י עירובי חצרות אחד עירב עליו מבע"י, ואחד עירב עליו בין השמשות, זה שעירב עליו מבע"י נאכל עירוב בין השמשות בין השמשות, נאכל עירוב משחשכה, שניהם קנו עירוב מה נפשך וכו', ואסיקנא בין השמשות ספק מן היום הוא ספק מן הלילה הוא ועירובי חצרות דרבנן וספק דבריהם להקל. ירושלמי הוא התימר בעירובי חצרות אבל בעירובי תחומין דבר תורה הן. וטומנין החמין. אמר רבא מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסף בדבר המוסף מבע"י גוריה שמא ירתיח, בבין השמשות [לא גורין, דבבין השמשות סתם קדירות רותחות הן].

מוסף תוספות

א. הסתייגו, שבלע לפי שהיה דך ותחתיו. מוס' נדה סא. דף מק"ס. ב. מוקי הא דספק חשכה בעירובי חצרות אבל עירובי תחומין דבר תורה הן. מוס' ה"ה"ט. ג. הקילו חכמים לערב בכל דבר ומנין דלא משחשכה גבי פת ומבטל ממצות [עירובין]. מוס' ה"ה"ט. ד. אלא אבד וישא וקטיח. מוס' ה"ה"ט. ה. דמשמע ל"י חוץ לעיר. מוס' ה"ה"ט. ו. ספק מבע"י ספק משחשכה. מוס' ה"ה"ט. ז. [ד]יקיים ה"י בין השמשות. מוס' ה"ה"ט. ח. שיכול לערב אותן בהי"ש. מוס' ה"ה"ט. א. בעירובי תחומין דחמיו לא קנו. מוס' עירובין עו. ד"ה עט"ס. ט. דמייחזי הא מילתא אעירובי חצרות. מוס' ה"ה"ט. י. דאקמאר צא וערב עלינו. מוס' עירובין עו. ד"ה עט"ס. יא. והיינו צא מהכא. מוס' ה"ה"ט.

רב נסים גאון

[אמר רבא] מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסף ואפילו מבעוד יום כולל, רבא רבא מפני מה אין טומנין אפילו בדבר שאינו מוסף (מה משחשכה) [משחשכה]. דבר המוסף הוא הנזכר [ג"א]. המניינים בבמה טומנין [לעומד וזו] גפת הבל וזבל וסיד וחול. דבר שאינו מוסף, תבן וזוגין ומוכין ועשירין מוכן שהם יבישם. ומה שהתורה המשנה מהטמא מבעוד יום אבל בשבת לא, כמו שאמרה ספק חשיכה ספק אינה חשיכה טומנין את החמין, אבל ודאי חשיכה טומנין את החמין בתחילה [בשבת]. ובסוף פרק במה טומנין [דף נא] תנו רבנן אפי"פ שאמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסף כו', לפי שהיתה הטמאת החמין [בתחילת] בשבת אחרה מכל צד, למדנו רביה מה על דבר המשנה שאמרה אבל טומנין בתן יבישין, שבת אלא מבעוד יום ערב שבת [ג"א]: בערב שבת מבעוד יום, ואפילו הכי הרי אמרו אין טומנין (כו') לא בגפת ולא כובל כו', ובפרק בידה [דף עט] אמרו אמר רב חמדא ממשע

רב נסים גאון

שעשו אגשי טבירא ואתרו להן רבנן בטלה הטמנה בדבר המוסף ואפילו מבעוד יום. ועמד לנו מדבר זה [ג"א]: והסקנו מן המאמר [הזה] כי הגפת והובל וכל דבר שהוא מוסף הבל, לא נכשר ההטמנה בהם ואפילו מבעוד יום. ואן אלוהבן אליאבם וכל דבר (שמוסיף) [שאינו מוסף] הבל פי אלאחרה אנמא אבאחו אלהטמנה בהם מבעוד יום [אמנם התבן היבש וכל דבר שאינו מוסף הבל אינו אסור בהטמנה בהם מבעוד יום] אבל משחשכה אסור. הרי סכאן אמר רבא מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסף ואפילו מבעוד יום ואין טומנין בדבר שאינו מוסף משחשכה, כי העת שאסרו בו ההטמנה בגפת וכוכל בן בעת עצמו אמרו אבל טומנין בהם יבישם, ואי אפשר להיות משחשכה מפני שאמרו אין טומנין בתחילה בשבת, ולא יתכן להיות אלא מבעוד יום, ואפי"כ אסור דבר שהוא מוסף ולא התירו אלא דבר שאינו מוסף. ואם היה דבר שאינו מוסף מבעוד יום הוא שמוחר מכלל משחשכה אסור.

מוסף רש"י

גל של עצמות. שמת, דלס עמת נעשה גל של עצמות: (סוטה דף ק) עשרתם. פירות שנאלל לתהם. ערבסם. עירובי חליות (ב"מ דף טו). שניהם קנו עירוב. משום דצין השמשות כקף הוא וספק דדנתיס להקל ועירוב מצדניהם הוא, לנבי האי שנאלל עירובי חליות השמשות משתיין ליה לילה לאמתיין כבר קנה עירוב, ולנבי האי שעירב עליו צין השמשות משתיין ליה יוס ועדיין הוא ליה שהות לקנות שציתה (עירובין עו.).